

Уәлиханов аудандық орталық кітапханасы

"Жыр жазамын жүргегімнен"

(Жергілікті ақындардың өлеңдері)

ӘДЕБИ-АҚПАРАТТЫҚ ДОСЬЕ

Кішкенекөл – 2009

Алғысөз

Ақын атаулының жүргегін тербел, адам баласын еліктіріп, емірентетін сезімдермен ізгі көңіл толқынын тулатқан ғұмырдың әрбір сәттерін шертіп жатса, ол- жыр-ғұмыры.

Ақын бірде қамығатын, бірде жаңылатын, бірде сағынатын, бірде тулаған толқындай ағылатын сезімдерді ортаға салып шертеді, сырласады.

Сыр демекші, ақын өлеңді еркелетуі керек. Еркелетудің жайын ұлы Абай жақсы айтқан:

«Өлең, шіркін, өсекші, жұртқа жаяр,

Сырымды тоқтатайын айта бермей», - дейді ақын.

Абай өлеңді «өсекші» дегені – еркелеткені, әлдилегені, сәбиін тербеткен анадай іігепі.

Кеудесіне сыр тұнған, оны өлең сөздің өрімдерімен жыр жолдарына сыйдырган ақындардың туындыларын паш ететін осы кітапша оқырманның жан дүниесіне жол табады деген сеніммен жарық көріп отыр.

Сөз өнерін құрметтейтін жамағаттың назарына ұсынылып отырған бұл жинаққа Уәлиханов ауданының қасиетті топырағынан нәр алып, осы жерден шыққан қазақ әдебиеті классиктерінің шығармаларымен өскен, олардың өнегесінен сусындаған жерлестеріміздің туындылары енді.

Ауданымыздың атын шығарар өнерлі қауымның жыр жолдарын жариялаудың бұл бастамасы ғана деп үміттенеміз. Бұл иігі істің жалғасы болатынына сенім мол.

Мусин Тауфих Аронұлы

Мусин Т.А. 1948 жылы 18 желтоқсан күні Солтүстік Қазақстан облысы, Булаев ауданы, «Конюхов» колхозында дүниеге келді.

5 жасынан әріп танып, зейіндігімен көзге түседі. Мектеп табалдырығын 1954 жылы алғаш аттап, үстаздарының алдынан білім нәрінен сусындаиды. Зеректігімен ерекшеленген

(1948-2003)

болжала 8-10 сыныптарды Алматы қаласының №16 қазақ орта мектебінде тамамдайды. Мектеп қабыргасында жүрген албырт шағында оғынің «Қырық-сорок» атты алғашқы сықақ олеңін шыгарып, бірінші рет тол туындысын мектептің қабырға газетіне жариялады, кейіннен ессеін шағында сол олеңімен бірге бірқатар кемелденген туындылары аудандық «Ел тынысы» газетінің беттерінде жарық көреді. Онжылдықты 1964-65 жылдары бітіріп шыққан ол Ақмола ауыл-шаруашылық институтына оқуға түседі.

Бойында жан-жасақты білім көзінің кеңінші жасақтан азамат бұрынғы Кеңес Одагының алдындағы әскери борышын Хабаровский країда танкілік әскер қатарында өтейді. Дене бітімі мыйзам жігіт спорттен шұғылданып, қазақша куреспен айналысып, жер-жерде ұйымдастырылып отырған жарыстар мен біріншіліктеге қатысып, ел намысын қорғап жүрді. Алматы қаласында қазақ куресінен өткен біріншіліктे белдесіп, жүзделі орынды иеленеді.

Қазақтың қара сөзін олеңімен оре білген Тауфих Аронұлы нақты гылымдардың майталманы екенін де танытып үлгерді. Сондықтан болар, өзінің еңбек жолында кездескен қыныңдықтарды өзінің білімі мен зеректігінің арқасында оңай еңсеріп тастайтын.

27 жасында болашақ жарын кездестіріп, шаңырақ көтереді, үйлі-баранды отағасы атанаады. Қазіргі кезде 5 баласы СҚО, Ұалиханов ауданының Кішкенекөл селосында тұрып, еңбек етуде.

Өмірінің соңғы жылдары Тауфих Аронұлын ел қамы, заман әділетсіздігі, туган жер тағдыры секілді ойлар мазалай бастайды. Сондықтан, кезінде атасы Баязит Мұсағұлы жинақтап, жазып кеткен, кейіннен әкесі Арон мен Махмет агасы игі бастаманы жалғастырып, толықтырып, нақтылаган аталарап шекіресін

зерттеп, қаттаулы тарих беттерін ақтарып, нәтижесінде 2003жылдың жазасында «Мырзагүл жайлы бірер сөз» атты шежіре кітабы жарық көреді. Осы жылы ата-бабалар қоныс төпкен жеріндег қаймагы бұзылмай 300 жылға жуық уақыттан бері отырған елдің 280 жылдық мерей тойын ұйымдастырып, ат шаптырып, ән мен күй төгілген дубірлі той өткізді.

Өмірде көрген-білгені мол, жиган-түйгені жетіп артылатын ел ағасы өзін сан-саққа жетелеген ойларын қағаз бетіне түсіріп, өлең өрнегін тізіп, мұра етіп қалдыруды.

Соңынан өшпес із қалдырган асыл ага 2003 жылдың 10 қазанында бұл жалған дүниеден бақылышқа көз жүмді.

Озі кетсе де, сөзі мен атқарған ісі қалған ардақты әке, кемеңгер тұлға ақ жаулықты анасының, жан жары мен балаларының, тұған-туыстарының, қалың елінің жадында мәңгі сақталып қалары сөзсіз.

Өзім туралы

Қара дүрсін қазақпын, ақын емен,
Балалықта таяқты ат қып мінген.
Өзім тектес жастармен құліп-ойнап,
Асыр салып, ойнақтап бірге жүрген.

Сүйемін мен Текедей тұзды, сортаң қөлімді,
Талдысайдай қасиетті жерімді.
Мырзагұл бабамыздың ұрпақтары
Мекен еткен баба аттас елімді.

Көрсөніз қасиетті Теке жерін,
Айнала жағасына қонған елін.
Масатыдай құлпырған көз ұялар,
Малдары өріп жүрген аскар белін.

Әркімге тұрған жері жерүйықтай,
Жабысы да көрінер қазанаттай.
Олпы-солпы сайлары болса дағы,
Көрінед барлығы да тып-тұйнақтай.

Қой, қойшы және қамшы (мысал)

Отар-отар қойлары бар биязы жұн,
Сыпырса да терісін шығармас үн,
Серкесінің соңында бұрсең қағып,
Шөп іздел ала жаздай тыптың-тыптың.

Серкесі тұнық ішіп, жасыл оттар,
Ақылдысы емес пе топты бастан.
Сүрінсе ол қойлары демеп қойып
Алдында басшысының тәртіп сақтар.

Одан үлкен жүр соңында қойшысы,
Ол дагы бұл тобырдың басшысы.
Жонын тілер саяқ шыққан неменің,
Бастығының қолындағы қамшысы.
Күнкіл шықты қойлардың арасынан.
Қазақтың тақыр болған даласынан.
Кой да болсын қашанғы шыдай берсін.
Қойшының бұл ісіне баласынған.

Шынында, қашанғы ол мал болады.
Қысымға қарсыласқан жән болады,
Бұларға астамшылық қайдан келген.
Деп ойлап серкесі де дал болады.
Жуастан жуан шығар сол болады.
Берері оның қойға мол болады,
Пайдасы отарына тиіп жатса,
Істеген ісі түгел оң болады.

Бұл мысал тірі жанның бәріне тән,
Халықта отыр қазір шықпаган жан,
Жасаған жансыз тұлыш адамдардан.

19.09.2003жыл

**Заман сыйы
(ой толғау)**

Заманың тұлқі болды, өңкей күшік
Қалғандай барлығының тісі түсіп.

Бас көтерер азamat табылмады,
Үйрекен халықпаз ғой жатып ішіп.

Бұл заман қандай заман-соқыр заман,
Жеткендей ел ішіне ақырзаман,
Елінің болашағын жат айырап,
Қол жеткен бөліп алар-обыр заман.

Болашақсыз ел болдық қалған күйреп,
Жасырганмен бола ма, алса сүйреп.

Сыртыңдан өкімінді шығаратын,
Ел қамын ойлағандар шалғай жатып.

Елді мекен-қазақтың мекені еді,
Қазағым болашаққа сеніп еді.
Шаш ал десе бас алған шенеуліктер,
Тарихта бұрын дағы болып еді.

Жеткен жоқ па тоқтатар күйретуді,
Әркімі өз жағына сүйретуді.
Ойлаған қалта қамын өңкей пасық.
Біледі занды қалай билетуді.

Тоқтатар осыларды заман бар ма?
Қарсы шығар дәл қазір адам бар ма?
Қайран жоқ үлкендерден, басшылардан
Қылатын өзімізде амал бар ма?

Сағыныш

Сағынып көрмеген көрмейді екен,
Санаңнан өшіргенмен болмайды екен.
Көрсем деп сүм жүргегім алып ұшат,
Елестер жан-жағынан қаптайды екен.

Жұмақ болмас тозақ отын көрмеген,
Бұл өмірдің не екенін білмеген.
Жалғаның қымбаттығын білер ме,
Дүниені аралап көп жүрмеген.

Бал шырынның тәттісін жеген білер
Жолдың да сарғайтарын жүрген білер.
Мазасыз, үйқы қашқан түндер өтсе,
Азанның да тәттісін көрген білер.

***

Бақыттың не екенін білген бар ма?
Мен бақытты дегенді білген бар ма?
Арманы өле-өлгенише таусылмайтын,
Сенсеніз адамдар көп бұл жалғанда.

Ұшқыр қиял қайда өрлеп баrasын,
Арапайсың қазақтың маң даласын.
Арманыма балақанмен өзімді,
Бұл өмірде басқа бақыт қайдан ізден табарсың?

Сезімнің аясы жүрек болса, иесі жан.
Бір толқытпай қоймайды, бойында жүгірсе қан.
Сезімнің бір белгісі нәзіктік қой,
Нәзіктіктің белгісі гүлдерге тән.

25.09.2003 жыл

Қызыл от

Қызыл от, шалқып жанбай бықсып жатқан,
Бұл менің арманым ғой ұшып жатқан.
Алдында ауыр оймен отырганда,
Мұңым ба екен түтін боп жерге бұққан.

Қызыл от, бәрін бірдей жалмайсың кеп.
Жалмама нәзік жанды аяғын тек.
Қалтыршы аман-есен асылымды,
Кімге пана бергендей бұл дүние- бοқ,

Қызыл от, көзің жанып ұмтыласың,
Шаман келмес жерлерде тұтыласың.
Менің бар арманыма шамаң келмес.
Қарсы от шыққан кезде ұтыласың.

Қызыл от, неге сонша бықсыладың,
Әлде ол ойларым ба көнбей жатқан.
Әлсіреп талмаусырап жатқанында
Қылып менен сауға сен сұрарсың.

Қызыл от, көрер едім жанғаныңды,
Күш жиып әлдеқандай болғаныңды
Жинаған тамызығың бітіп қалса
Көрермін тапыр болып қалғаныңды.

Қызыл от, неге сонша шаужайлайсың,
Істеген ісінді де аңдамайсың.
«Жұтамайды жұтқан»-деп кім айтты екен.
Жұтылған жемінді де талғамайсың.

Ойнақтаған от басар осы болар,
Өмірдің борпасына күйіп қалдым.

Өтер-кетер осы сәт құстай ұшып,
Жанымды жіберсе де қысып-қысып.

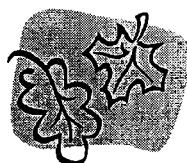
Артынан еске алған сәттерімде
Қалмасам, тәубе дер ем, бордай тозып.

Өз ойым

* * *

Ойы бөлек зердесіз,
Тілеуі бөлек жетесіз.
Елін қайтіп сүйе алар?
Ұшып қонған,
Жемге тойған.
Жерін қайтіп сүйе алар?
Өзі болған,
Кеңіл толған.
Халқын қайтіп сүйе алар?
Аққан, тамған,
Лас басқан.
Үйін қайтіп сүйе алар?
Жүрек шерсіз,
Тілек өңсіз.
Басқаны қайтіп сүйе алар?
Жақсы өмірді аңсайтын,
Күш жігерін шашпайтын.
Адамдар бар өмірде,
Жақсылыққа баспайтын.

Жанымды жадыратар
шұақпысының
Мөлдіреп, төскейде аққан
бұлақпысының.
Еркелеп, самал желге төсін
тосқан.
Жайқалып, тербелтіген
курақпысының.

Сұлулықты теңейді айға,
күнге,
Мен оны теңер едім мақпал
түнге.
Табиғат сұлулықтың қазынасы,
Махабаттың өлшемі жоқ па
мүлде?

Ертегіде теңеген аңы тұзға,
Мен теңер ем жанымды
шынырау құзға.
Түсінген айттар еді бар
шындығын
Адамға пайдалы деп сүйк мұз
да.

Сұм тағдыр, қатал болма құлышыма (Шырынгүлге)

Өлең жаздым арнап балам тойына,
Әр сөзімді шақтадым өз бойыма.
Ата-ана, туыстардың тілегін,
Қалтырмаспын шамам келсе жайына.

Көп балам жоқ, бөлек тәбе жасайтын,
Құдалықта қызық көріп, құйрық –бауыр асайтын.
Тәубесінен жаңылмаған халықпыз,
Не көрсе де дүниеде жамандыққа баспайтын.

Ұлы Абай атадан алтау болған екен,
Әмірі бірақ оның жалған екен.
Туысы қаншама көп болса дағы,
Бұл өмірде ол жалғыз қалған екен.

Апаңың сен дегендे жаны бөлек,
Батасы жұрсін сені желеп-жебеп,
Сұм тағдыр, қатал болма құлышыма,
Тілегім құдайымнан менің ерек.

Шешенңің тілегі сол, қашан көрсөн,
Жүрсे де мал соңында бұрсөн-бұрсөн,
Әмірде бар арманың орындалғай,
Аман бол, Құлыншағым, қайда жүрсөн.

Міне отыр Солтан сынды ағаларың,
Болады алла жазса жағаларың,
Бақыт тілер Лаззаттай тәтелерің,
Жақсылық пен Абзалдай інілерің.

Бір бала екеу болды, қуаныш мол,
Алдында екеуінің жатсын ақ жол.
Мерейің мен мейрімің бірдей болсын,
Тілеулем ағайынның айтарты сол.

Бабаңың қонысы фой, елді ұмытпа,
Жасынан ойнап - құлген жерді ұмытпа,
Қаншама сортаң-тұзды десен дағы,
Текедей қасиетті қөлді ұмытпа.

Сезімің жыр болып құйылады,
Көнілге бар асыл сөз жиылады.
Әмірде шын бақытты тапқан болсан,

Арманым сағымдайын сүйылады.

Жалғанда бұл өмірдің мәнін ізде,
Адамдық, турашылдық жолын ізде.
Ұмытпа ата-бабаң есietін,
Біздерге арамзалаң жақпас мүлде.

Бақыттарың баянды,
Тұрмыстарың тұрлаулы,
Өмірлерің гүлді,
Сезімдерің жырлы болсын, балаларым.

Кеше –бүгін

Ойлаймын, бұл тірлікте мән бола ма?
Куыс кеуде адамда жан бола ма?
Құлқынын ақша тескен арамзада
Ертөңгісін ойланар хал бола ма?

Сұрақ көп, сұрай берсең андызыдаған,
Көргенде сұрқынан жан мұздаған,
Сөз өтпес, таяқ өтер безбүйректер
Көп еken осы кезде мен-мұндаған.

Бір сөзі болмаса да ел тыңдаған,
Арамза, ел қамы деп шолтандаған.
Кезінде құлқым сүймес сұрқылтайлар,
Қику сап Мағжанды да бұғаулаған.

Өшер елдің баласы болып көрдің,
Не үттың, бұл қылышпен кімді жеңдің?
Өсер елдің баласы болсаң егер,
Үрпағы деп айтар ем даналардың.

Арнау
(Лирикалық толғау)

Өмір өзен арнасына сия алмай,
Бұырқанған жастық өтті бұл қалай?
Арман-сағым, ұстатпаган ешкімге
Жауабы жоқ, сұрасаң неге бұлай?
Откен өмір қайтып келмес ешкімге,
Жастық шақта сүйдің дағы күйдің бе?
Кешегідей арман қуган албырт кез,
Бұдан былай қайта келмес, білдің бе?
Қарақат көз, тұңғирыққа баттың ба?
Өміріңнің шын ләззәтін таптың ба?
Жақсылыққа арнап қалған өмірді,
Шын бейненді бұл өмірден таптың ба?
Кезі келді аймалаған көзбенен
Қалжындастып, еркелетер сөзбенен,
Жаның жас боп, өз қайратың қайтса да,
Бұл өмірден бірақ ешкім безбеген.
Жан дегенің ғұлгеле ұқсаған көбелек,
Аяласаң, ұстай білсең жебелеп.
Бақытты етер, жаның шуақ табады.
Шілдедегі ақ жауындай себелеп.
Сұлулықты гүлге бәрі теңейді,
Ғұмыры оның қысқа бірақ демейді.
Жаның сұлу болса егер шынымен,
Демес ешкім, сұлулық тым көбейді.
Гүлдей жайнап, өтсін бүкіл ғұмырың
Мызғымайтын болсын тұрған тұғырың.
Жаның сұлу, парасатың жогары,
Жаның жас боп, еркелеген бұрымың.
Осы тілек баршасына айтарым,
Болмаса да осы сөзге қайтарым.
Жастарға арнап, сұлулықты түсінген,
Айтуға мен жалықпаспын, тоймаспын.

Мырзагұлдың жолы-ай

Шіркін, жолым жол-ақ еді,
Тек жөндеушім олақ еді.
Жол жөндеуге бөлінген.
Қаражат та мол-ақ еді.

Әттең, шіркін салдыр-салак,
Үйген топырақ аз-ақ еді.
Құбырды жолдың үстінен
Бітіргені сол-ақ еді.

Алла оны қош көрмеді,
Сөйтсе де Досман дес бермеді.
Өз ойындарай жасап алышп,
Басқасына қол сермеді.

Біткен істің міні жоқ, деп
Әркімдер мақтап, өзеуреді,
Бір қысқа жетсе болды деп,
Село әкімі безектеді.

Ауыл жылы, ауылды
Дәл осылай алдапты.

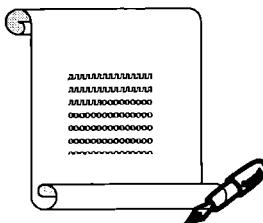
Жол біткенді «қатырып»,
Кеудесі оның шалқақ-ты.

Үш жылында ауылдың,
Президенттік жолдауын
Сейтіп, сөзбен қолдауын,
Көріп келе жатырмыз.

Уақыты осы жетті ғой,
Сөзден іске көшетін.
Шенеулік қалтап кетті ғой
Алдан, арбап кететін.

Көп сөздің бір түйіні,
Шалғайдағы ауылдың
Шықса деп тұзу тутіні,
Арманы туыс, бауырдың.

Шын жүректен шыққан сөз
Сай-сүйектен өтеді.
Алдыр –бұлдыр айтқан сөз,
Токтамастан кетеді.

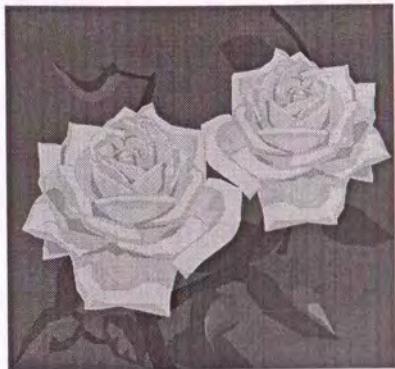
Мама

Мамам менің, жан мамам
Ардақтаймын, сүйемін.

Маган деген жүргегін,
Ақ екенін білемін.

Мамам менің, ақ мамам,
Асыр салып ойнақтап,
Мезі қылып жүргенде
Айқара ашқан құшағын.

Гүлің болам қолға ұстайтын,
Шамың болам жарқырайтын.
Сенші маган ата-анам.

Сүйдім сені ғұлім

Сағым құған адамға,
Үркөр жақын көрінер.
Иен дала тәсінен,
Дамыл артық көрінер.
Істеген ісің өзіңе,
Мағынасыз боп көрінер.

Сайым дала тәсінде,
Ерке өсken еліксің.
Назым болмас өмірге.
Ірткі салған көңілге.

Гүжідей болып тұнеріп,
Үкімінді шығарар.
Лашындаій бол түйіліп,
Үркіп кеткен қу-қаздай
Масыл болмай ешкімге.

Жан әкем

Әке деген аскар тауым
ардақты,

Жағадағы құрағым ғой
салмақты.

Жан дүниемді түсінетін
Осы адам, әкем менің
салмақты.

Арамызда ойнап-куліп жүр
едін,

Балалардың арманын сен
тіледін.

Тек солардың қызығына тоя
алмай,
Тоқтап қалд-ау сенің асыл
жүргегің.

Қыындығын көп көргесін
өмірдің,
55-ке жетпеді –ау өмірің,
Бүгін сені еске алып, әкежан.
Көз жасыма ерік беріп
жыладым.

Сағындым ғой «бота» деген
сөзінді,
Сағындым ғой «құлным» деген
үнінді.
Құшағынды сағындым ғой мен
сенің,
Бәрінен де сағындым ғой
өзінді.

Үйге келген сэттерімде, жылы
жүзбен қарсы алушен.

Еркелетіп «құлыным» деп,
бетімнен әке суюшen.

«Балапаным, сағындым» деп
құшағыңа қысушы-ең.

Әкежан-ау, білмедім мен осы
қүннің өтерін.

Әкемнің мен өмірін үқсатамын
дастанға,

Жан-дүниесін балап зеңгір
аспанға.

Мәнгे толы сол дастанның
жолдары,
Бұл дастанды түсінгендер аз
әлі.

Әкежаным, кеттің бізден сен,
қайда?

Келбетінді көремін мен айда да
Ай дегенің түннің көркі емес
пе,
Рас болды ма, айналғаның
елеске.

Білімі мол, жүйрік еді қаламға,
Сыймай кетті-ау мына байтақ
ғаламға.

О дүниеде иман байлық
тілейміз.

Біздер үшін өте қымбат
адамға.

(Жазған қызы Жұмарғұл)

Жан балам

(Арнау)

Ақ құсым аялаған жаным балам
Жетпедің арманыңа сен аңсаған.
Аштырмай адымыңды бұғау салды,
Жалғыздың сыбағасы Алла жазған.

Сұм жалған опасы жоқ өткениң бе?
Құлышымды тағдыр күйіп жеткениң бе?
80-нің қырқасынан асқан анаңды,
Тауғиғым шын тастап кеткениң бе?

Ағузы бисмилләһи сөздің басы,
Құлышдарым Рихман, Тауфих
Анаңның қеудесінде жан жарасы.
Көр деген Алла ісіне шара бар ма?
Ағады екі көзден қанды жасы.

Құлышым, жалғыздықтың уын іштің,
Жан жаранды ұғатын ага-інің жоқ.
Алдамшы көп, бәрінің ортасында,
Осындай қараңғылық күнді кештің.

Жазған аласы Багила М.

Білімтай Біләлұлы

Тұган жері – Монголияның Баян-Өлгей аймагының Алтынцогы сумынында 1966 жылы дүниеге келген.

Сәлзенгә аймагының техникалық колледжін бітірген. Мектеп қабырғасынан шыгармашылық жолын бастаған, алғашқы жазған өлеңі «Он сегіз» жас туралы.

1992 жылы атамекен Қазақстанға оралған. Көкшетау университетінің тіл-әдебиет факультетін 2007 жылы бітірген.

Атамекенінде жазған өлеңдері: «Әке болсаң осылай», «Ана болсаң ардақты», «Ұлагатты ұл болсаң», «Наурыз», «Гүндар», «Ана тілім», «Домбыра», «Қазақша жаз», «Үміт» т.б.

Он сегіз

Он сегіз құйып өтер жауын ба
едің?
Он сегіз бұрқыраған дауыл ме
едің?
Он сегіз бар қиялды аралаған.
Он сегіз бал балауса бағым ба
едің?
Он сегіз аппақ ару арғын ба
едің?
Он сегіз бала жігіт балғын ба
едің?
Он сегіз бала мінез балдай
тәтті.
Он сегіз гүл құлпырған
шалғын ба едің ?
Он сегіз арман құған қиял ма
едің?
Он сегіз шыңға ұшар ұя� ба
едің?

Он сегіз балалықтан
арылмаған.

Он сегіз ары таза ұяң ба едің?
Он сегіз бойға біткен дарын ба
едің?

Он сегіз ашылмаған сарын ба
едің?

Он сегіз, япырау, орның бөлек.
Он сегіз алаулаған жалын ба
едің?

Он сегіз жарқ еткен бір сағым
ба едің?

Он сегіз жол сілтеген бағым ба
едің?

Он сегіз жаңа көктем
бәйшешегі.

Он сегіз нұрын шашқан таңым
ба едің?

Он сегіз жан тербеген сезім бе
едің?

Он сегіз қызы қылықты сезім бе
едің?

Он сегіз ақкулардың қос
қанаты.
Он сегіз қыз бен жігіт егіз бе
едің?
Он сегіз өткен өмір
қиялладым.
Он сегіз дей күш қуат жия
алмадым.
Он сегіз бар толқыным сенде
өткен.
Он сегіз сағынышым
қиялмадым.

* * *

Ашық мінез, аңқылдақ бол көп
сыр ашар жастарды,
Аузын ашып алдап кетті,
ақымақ бол бас қалды.
Тұйық мінез, арманы көп
жалын атқан жасып мен,
Ұнатамын сыр сандықты
байқап қана ашқанды.

Мінездер бар Алматының ауа-
райы секілді,
Кейде жарқын, кей кездері
тұнжырайды не түрлі.
Көніл үшін ойнасан да, ойлап
барып сөйлегін,
Аңдаусызыда айтылған сөз
көніл бұзар не түрлі.

Түрі көп қой мінездердің әр
адамда, баршылық,

Салғырт, бейқам, қatal, баяу,
сылқым ерке жайшылық.
Ала келгін інкәр, жарқын, ақ
көңіл, пәк мінезді
Мына алтын ортамызға жаршы
ғып.

Біреу сәл бір нәрсеге шақ етеді,
Шарт мінезді ашумен бақ
етеді.
Мейірімді, сабырлы, тиянақты,
Болу керек жастарға –
тоқетері.

Мінез деген мінсіз болмас
адамда,
Көп қой мінез, жақсы да бар,
жаман да.
Жамандарды жақсылыққа
үйретіп,
Жақсы мінез қалыптасса,
жарар ма.

Иә мың түрлі мінездер бар
ғаламда.
Ақжарқындық, асыл мінез
адамға
Лайықты ғой, тек күйгелек
шыдамсыз –
Жаман мінез, жараспайды-ау
адамға.

Ана болсаң ардақты

Әүпірімдеп алпыстан асқан шақта,
Әжім басып, ажарың қашқан шақта.
Кәрілік пен жесірлік қатар келсе,
Тұяқталған тұлпардай болған шақта.

Өз үйін шал жоқ болса сұық болар,
Келмесін білсең көnlің сұып қалар.
Қабағына балаңның қарауменен,
Әже десе немерең ермек болар.

Ана деп ұлың сыйлап шеттемесе,
Келінің кірің жуып беттемесе,
Алланың шын бергені осы болар,
Күйеу де жақын тартып кет демесе.

Кей келін анаң сенің жынды дейді,
Көп сөлеп мойынныма мінді дейді
От жағамын, ұн илеп, кір жуамын,
Осылайша бар халім бітті дейді.

Дінсіз бала келінге ере кетер
Ең әуелі сүйектен сөзі өтер.
Жастайынан тәрбие бермеген соң,
Қанша айтқанмен ол сөзің болар бекер.

Келін «жақсы» болған соң қарамайды
Кемпірдің кемшілігін паралайды.
Екі көзден кәрі кемпір өшін алып,
Қызы болса қызына паналайды.

Келінің де осы құнді ертең көрер,
Басына мұнан қыын өмір берер.
Алланың бар екенін ұмытқан соң,
Жанына адам емес, азғын ерер.

Ойласаң, іә, әйелдер, анамын деп,
Өзің тапқан балаға панамын деп.
Жылы сөзбен балаңа тәрбие бер,
Ойласаң кемпір болып қаламын деп.

БІЗДІҢ СӘКЕН СЕРІ

(Жұнісов Сәкен Нұрмұқанұлына)

Қызылтудың ұланы,
Кекшетаудың қыраны.
Сәкен аға –сері аға
Жүйелі сөздің бұлагы.

Жаз күніндей жайдарлы.
Кек бөрідей айбарлы,
Ұстаз болған шекіртке,
Жүйелі сөздің бұлагы.

Сәкен сері ол-өзі
Біздің елдің түлегі.
Оңтүстік пен солтүстік
Барша қазақ біледі.

Өнердің шыққан шынына,
Қазағым деп, елім деп,
Соққан Сәкен жүргегі.
Төтеп берген тағдырға
Арыстаны арланы.

Мақтанышы елінің,
Озып шыққан тарланы.
Сәкен жазған кітаптар
Алатаудай атақты,
Қаламынан бал тамып,
Орындалған арманы.

Шабытың таси берсін,
Жылдан жылға,
Самғай бер ел ағасы
Шыңнан шыңға.
Сұлу Кекше,
Қазақтың кен даласын,
21-ғасырда жыргап жырла.

Қазағым туда берсін сіздей үлді,
Сіздер салған данғыл жол бізге үлгі.
Бір Алла қуат беріп жүзге келгін,
Сері аға, аман болғын сегіз қырлы.

2001ж.

Ғалымжан ағайға

Казақтан батыр туған, ақын
туған,
Ғал- ағаң ұлы өнердің жолын
куған.
Жасында Ұлылардан бата
алып,
Өнегелі өткір сөз жүзін жуған.

Алпамыстай тұлғалы қызыл
шырай,
Кең иық, кең жауырын бітім
былай.
Керейдің бел баласы дәл
осынданай,
Ерлігі сырт пішіні көрініп түр-
ай.

Жалындаған жасында озып
шапқан,
Оздым деп осқырынбай сонын
баққан.
Тілі қылыш болғанда, сөзі
семсер,
Айтыста талай рет шыңға
шыққан.

Баяулатып салатын сыңғыр
әсем әні бар,
Сұлуды баурап алатын, сал
серінің сәні бар.
Ер жүргегін тербекен бойында
қазақ қаны бар
Жігітке бітер өнердің Ғал-
ағанда бәрі бар.

Сырын ұққан киелі ұлы
өнерден,
Әрнектеп талай жырлы сөзben
өрген.
Қаратай мен Алатау, Ұлытау
мен Көкшетау,
Ақ домбырасын арқалап бәрін
көрген.

Қызылтудың намысын талай
елде қорғаған,
65-ке басса да, қатарынан
қалмаған.
Домбырасы күмбірлеп
кейінгіге бас болған,
Шабыттанып шарықтап,
өнерінен солмаған.

Домбыра алса, күркіреп сөз
құйылған сіркіреп,
Мен-менсіген талайды өткір
сөзben сілкілеп.
Қарсы келген ақынға бас
игізіп.
Егеудей өткір тілімен жөнге
салған түрпілеп.

Ғал-ага қыран құстай самғай
бергін,
Қызығын немерелер бәрін
көргін.
Жаулықты жеңешемен бірге
жасап,
Бір Алла қуат беріп 100 –ге
келгін.

Қазақша жаз

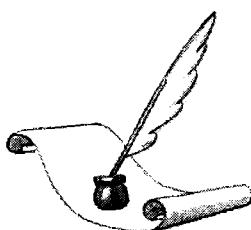
Қазақша жаз, ағатай, ақыл қосып,
Аяндап аңдып бас деп артын тосып.
Көк бесті кекілі келте сәл сүрінсе.
Жібергендей қамшымен осып-осып.

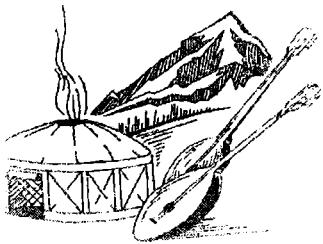
Қазақша жаз, сүйіктім, мәлдіретіп,
Шымыр денем ет жүрек елжіретіп.
Пәктігінен құлімдеп ашылғанда.
Толқып кетсін көңілім дір-дір етіп.

Қазақша жаз, замандас, үйірленіп,
Үлкен кіші аралас шүйірлесіп.
Бірге келген заманның қоңағымыз,
Отыргандай болайық бүйірлесіп.

Қазақша жаз, құрдасым, әзілдесіп,
Құдайы бір берердей қонын кесіп.
Қалжың-шындық аралас ақтаратын.
Бала құрдас қаз қатар өмір кешіп.

Қазақша жаз, қарындас, сөзге қылап,
Ілтипатты сыпайы сөзбен сылап,
Қыздың жиған жүгіндей деген бар ғой,
Тек айтпаған бабалар бекер сынап.

Домбыра

Домбыра – шежіресі тарихтың.
Домбыра – дауылпазы
жерүйіктың.
Домбыра – тоғыз перне
сауқылдаса,
Жанды тербел дауылы ақиықтың.

Домбыра – Сыр шертеді жеті
көктен.
Домбыра – үн қатады түрік
тектен.
Домбыра қос ішектен боздағанда.
Бабамның ақ бурасы жолға
шөккен.

Домбыра – мұн жеткізген жеті
хаттан.
Домбыра - хабар алып өткен
мақтан.
Домбыра – шанағынан
шыңғырғанда,
Еріксіз үрей үшып жанға батқан.

Домбыра – шер тартқан
шермегенге.
Домбыра – сусындарқан

шөлдегенде.

Домбыра – толқын көңіл кернегенде.
Домбыра – сыңыр аққу, қаз
көлдегенде.

Домбыра – тұлпар бусанып
терлегенде.

Домбыра – сұңқар шарықтап
өрлегенде.

Домбыра – көсем жол сілтер
білмегенге.

Домбыра – шешен жол бермес
көлдененгे.

Домбыра – ана әлдилеп тербегенде.

Домбыра – ата асқартай белдегенде,
Домбыра – үміт сүйіктім кел дегенде,
Домбыра – сырлас адал дос сен
дегенде.

Домбыра туралы аңыз

Дариға! Бұл қиса нанасың ба?
Қаһарлы хан бопты Қазақ даласында
Билепті бай бегін де, қарасын да
Аяушылық болмапты санасында.
Құл болып қаһарында қанша халық.
Тұрыпты қарсы шықса басын алып
Сонықі жапанда аң, суда балық
Дәурен бопты зар жүтқан сонша
налып.
Қатыгез боп өскен жоқ әке баулап
Бекерге қан сасытып даланы аулап
Арқар, киік, ақмарал бәрі де бар
Қапелімде келгенде суға саулап.
Қаңырап иен қалды тау менен тас
Сай-сайда сайып қалды көптеген бас
Адам емес хаюан демесеңіз!

Екі көзден моншақтап қан менен
жас
Хан баласы жаһанда билік құрып
Ермек қыпты кінәсіз аңды қырып,
Бір күні ақсақ киік киесі атып
Мерт бопты сол жапанда құдай
ұрып,
Ұлының өткеннен соң келер шағы
Мазасы қатал ханның кетті тағы
Көрдім деуге жуырда ешбір жан
жоқ.
Қабағынан қар жауып сынды
сағы.
Шемен боп үкіленіп ұстап басын
Тас жұтқандай жұтынып ішкен
асын
Жалпыға табындар деп жарсалады
Алыс жуық шақырып дос пен
қасын
Жақсы хабар жеткізсөң, мен
тілегім
Байлыққа бөлеп, басыңа бақ
келтіремін
Суық хабар жеткізсөң, көмейінде
Балқыған қорғасын күйіп,
өлтіремін!
Бір сұмдықтың боларын жалпы
сезген
Іздеу салып, жабылып жаһан
кезген
Мұрдесін хан ұлының тапса дағы
Айтуға ешкім шықпай жаннан
безген.
Тұратұғын жалғыз шал сонда
тақау
Жан еді өзі ғаріп, меніреу, сақау.
Жендеттер сорлы шалға қолқа
салды
Суық хабар айтасың болсаң да

ақау.
Кайғырғанмен болмады ешбір пайда
Кара басым қалар деп қандай сайда,
Құшақтап домбырасын ханға барды.
Таппады одан артық ешбір айла.
Домбыра ағыл-тегіл сарнағанда
Домбыра толқын тасып арнадан да
Домбыра бірде өксіп, бірде боздал
Домбыра жоқтау қылып зарлаганда
Домбыра сай сүйектен өткізгенде
Домбыра сұық хабар жеткізгенде
Кара түнек, қара бұлт үйірленіп.
Домбыра хан басына шөккізгенде.
Хан сонда оданда ары ақырады.
Ышқынып түкірініп қақырады!
«Көмейіне қорғасын күй»- дегенде,
Сақау шалды бас салды шоқырагы.
Сорлы шал ымдап айтып тілім жоқ-
деп
Тіліме жасымнан-ақ түскен шоқ-деп
Мен емес оны айтқан домбыра-деп
Шал тұрды еміреніп кінәм жоқ –деп
Жақпады ханекеңе мына қылық
Булығып одан да әрмен болды тұлып
Айтқан сөз атқан оқпен бірдей деген
Еріксіз домбыраны алды жұлып.
Ашуына домбыра жаман тиді
Балқытып қорғасынды ерітіп құйды.
Домбыраның шанағын өртеп тесіп
Үш ішектің біреуін және қиды.
Домбыра көрсе дағы мұндай соқпақ,
Домбыра көрген емес үнсіз тоқтап.
Шешендікпен осылай қалды дейді
Домбыра сақау шалдың жанын
сақтап.
Домбыра екі ішекті болса дағы
Тесіліп шанағынан қалса дағы
Домбыра арқыратып сала берді
Домбыраның тайған жоқ баста бағы.

Тілсіз ұлт болмас

Ана тіл ұлттың санасы
Ана тіл ұлттың анасы
Анасы ар да тұтатын.
Өзектен шыққан баласы.

Анадан асыл барма?- деп.
Ақ уыз сүті бал ма ?-деп.
Асылда асыл анажан,
Жұзіне қаяу салма-деп.

Ана қадірі сүтінде.
Тіл қадірі күтімде
Тегінен рух келетін
Ұлты мен тілі бүгінде.

Анасыз ұрпақ тарамас,
Тілсіз ұлт боп жарамас
Өз ұлтын сүйіп жарытпас.
Өзге тілді алабас.

Шұбар тілде құт болмас,
Тілсіз, сірә ұлт болмас.
Ұлт болып, қорған болмасақ,
Өзгелер бізді құтқармас.

Өлең

Өлең сөздің өзегі
Түйінді сөздің кезеңі
Тілге женіл жағымды
Көнілің жылу сезеді.

Өлең сөздің әсемі,
Мақал сөздің көсемі.
Емеурінді өткір сөз
Саралап түйін шешеді.

Өлең сөздің данасы
Аталы сөздің анасы
Әсерлі және жағымды
Қара сөздің панаңы.

Өлең сөздің атасы,
Қария берген батасы
Даналардан қалған сөз
Артығы болмас қатесі

Өлеңнен самал еседі
Әлдилеп сәби тәсегі
Үлгі болса ұрпаққа
Мерейің сонда өседі.

Өлең сөздің бұлағы
Жүрекке барып тұнады.
Қара қылды қақ жарып
Шындықтың жанса шырағы.

Өлең сөзден өрілген,
Шұрайлы сөзден терілген
Сыры терең тегі бар
Әр сөзден үлгі көрінген.

Тойды өлеңмен баптаған,
Өлеңдетіп жоқтаған.
Куаныш, қайғы бәрінде
Бір шумақ өлең топтаған.

Өлең келген алыстан,
Келген жоқ ол ғарыштан.
Бабалардың мұрасы
Атам қазақ данышпан.

Өлеңдетіп жарысқан,
Өлеңдетіп танысқан
Сөзден түйін түйетін
Өлеңге Қазақ арыстан.

808

Өзіңе өзің қас қылма

Кесіп айтсам, көл болар,
Шешіліп айтсам, сең болар.
Орыны бар отты сез,
Ішіңе толса шер болар.

Куаты жоқ қызбайды,
Мұраты жоқ мұздайды.
Сырты бүтін іші ірің.
Бүтеу жара сыздайды.

Жалған намыс қайрайтын,
Шешімге анық бармайтын.
Жаутаңдал қарап артына
Ертеңмен өзін алдайтын.

Өз ойын, ашып салмайтын,
Ой қосып ғибрат алмайтын.
Мен білем деп тыңдамай,
Өз багын өзі жалмайтын.

Таланты бар талмайтын,
Талпынса бақыт қармайтын.
Мен-мендікпен жалқаулық,
Етектен тартып бармайтын.

Басына ақыл қонбайтын,
Айтсан да бекер болмайтын.
Бабадан қалған өситет:

«Тесік шелек толмайтын».

Уақыт шіркін алдайтын.
Гұл болмас сірә солмайтын.
Өткесін жалған өмірдің,
Бекерге бармақ шайнайтын.

Жасында жалын жайнаған
Білімнен табан таймаған,
Талаптыға нұр жауып,
Қамалы болмас алмаған.

Өзінде -өзін актаған,
Жат қылықты жақтаған,
Ондайларға жақпаған,
Жақсыны айтып мақтаған.

Жастық шақ алыс қашанда,
Қырыққа тақау басқанда
Ақылсыз басқа ақыл кеп,
Кол жетпес, сірә, аспанға.

Арақ пен шылым ас қылмай,
Басыңды қара тас қылмай,
Білім ізде балалар
Өзіңе- өзің қас қылмай.

Таңың да көп атпаған,

Күнің де көп батпаған
Үмітім зор өзіне
Тұлпарымсың балтаған.

Жалқаулықтан қашық бол,
Шыдамдыққа машиқ бол.
Оңай-да келмес жетістік.
Жетуге соған асық бол.

Үш тірегім

Ең әуелі тірегім ұлтым
менің,
Ана тілдес қандасым
жұртый менің,
Үрпағы қектүріктің ұлтым
барда.
Бұрқырап буырқанған
жырым менің.

Алты алашым қазағым түгел
дер ем.
Арқалап рухым үдер менің.
Әуелде Қазақ деген ұлт
болмасаң
Өмірде қазақ болып жүрер
ме едім?

Алмас қылыш, ақ сұңгі, тілің
сенің.
Тас қамалды сан мәрте
тілімдедің.
Қараниет, қанышер бас
кеңкенде,
Ана тілі – кесілмедің,
сүрінбедің.

Қара сөзден бал тамған тілің
исе.

Тұз жалайтын тілімен іші күйсе.
Тістелсе мызғымас қара батпан.
Мұздай еріп кететін сөзің тисе.
Үні өшпеген ана тіл жер
соқпаған.
Бабамның тілі көк сұңгі жауға
оқтаған.
Көк сұңгіден қас дүшпан сағы
сынып.
Құм құйылып аузына дау
тоқтаған.

Ұлтарақтай жер үшін міз
бақпаған.
Үрпағын тал бесікте
құндақтаған.
Тұған ұлтым, ата жұртый, ана
тілім,
Үш тірегім, Отаным қымбат
маған.

Қызыл тілім қылышым
қаруымсың.
Ана тілім аяулым аруымсың.
Ана тілдес қандасым ұлтым
менің.
Бірің аға, біреуің бауырымсың.

Ұлы Отан соғысы ардагерлері

Жас өмірі басталмай,
Жау оғынан жасқанбай
Талай боздақ қан жұтты,
Ұлы отан үшін дастандай.

Жетімек бағып өсірген,
Жұмысшы құрып жесірден.
Үрпақсыз кетті-ау, қайран ер!
Талай құрсақ қуарған.

Кемпір, шал жетім шулаған.
Еңбектен жаурап қураған.
Көрешекті көрді олар да.
Демесен жау кеп қырмаған.

Соғыс бітіп жеңдік – деп ел мақтанды,
Аққан қан мандай тери бір акталды.
Женіс, жеңіс желбіреп туын тігіп.
Батырлық қайғы менен бір сақталды.

Женіс сыйлап еліне әскер келді.
Көп боздақтың келмеуі өзекке енді.
Өкінішпен өрт бол жанып.
Келгеніне тәубе деп медет көрді.

Соғыстан аман келген агаларым.
Ку дағаға гүл еккен даналарым.
Жетімге, жесірге де тірек болып.
Тамыр жайып жайқалған қара нарым.

Бүгінде азы қалып, көбі кеткен.
Соғыс емес бір-бірлеп ажал жеткен.
Батырлар ол ардақты ардагерлер,
Елі үшін еселі ерлік еткен.

АРНАУ
*(Мағжан Жұмабаевтың 116
жылдығына)*

Данышпансың данасын,
Ғұннан туган баласын.
Жүргінде халықтың
Мәңгілік от боп жанасын.

Сөз асылын тергенсің
Атажүрт шарлап көргенсің.
«Түркістан екі дүние есігі»-деп,
«Түркістан көктүріктің бесігі»-
деп
Көне Яссы, Тұранның
Бағасын нақты бергенсің.

Тұлабой толқып,
Фашықтық кернеп ұшқансың.
Махаббат баурап, сезімің лаулап
Ноян боп талай
Жас аруды құшқансың.

Тағдырың тәлекек,
Тауқымет талай тартқансың.
Маңдай шертіп,
Сыртыннан сатқын сатқанда
Мәңгілік сонда,
Жастарга сенім артқансың.

Көптен емес,
Көкірегі ояу аздансың
Іргесін қалап,
Педагогика ғылымын
Жеке дара,
Қазақша алғаш жазғансың.

Ұлттым деп солай,
Білімге негіз құрғансың.
Қара ниет,
Қара тауып атқанда,
Ұлт тағдыры,
Жанымнан да қымбат-деп
Қасқайып қарап тұрғансың.

Дауылпаз ақын
Отты сөзді жырдансың
Сағым емес
Жарқыраған нұрдансың.
Мәңгілік Мағжан төрдесің.
Тұғырың биік тұлғамсың.

Желтоқсан жемісі

Желтоқсан желің үскірік.
Ақ бұрқақ боран ысқырып,
Ұйтқып-ұйтқып сыптырып.
Соққан сайын күш кіріп.

Жол бойы қуып сыйзырып.
Бет қаратпай ызғырық
Меніреу, мылқау аязын
Сұққылайтын біз қылып.

Көрсетпей басқан әр ізді
Бұрқағын басып дәлізді
Жан қалтырмай жалмайтын
Сүм тажалың тәрізді.

Ол!-білігі зор қолында
Теріс саясат жолында
КСРО алапат дауылың
Жоғарғы сойқан орында.

Рухы құлдыққа айналған
Айтуға тілі байланған
Алашқа соққан алапат
Мәнгүрттікке сайдланған.

Адамдықтан атталған
Ар-намысы тапталған.
Ол!-Алаштың зар үні
Фасырлар бой қатталған.

Армандар жетпес құздарын
Фасырлар қатқан мұздарын
Тарих! Куә тарих!
Желтоқсан ғана бұзғанын.

Тапталған намыс қызғанын
Ерліктен қалған із барын
Дәлелдеп бақты, дәлелдеп!
Желтоқсанда ұл-қыздардың.

Неткен батыл қайранмын
Сындырып жүзін ойранын
Қарсы тұрған өр қазақ
Үрпағынан айналдым

Құл боларын сезініп,
Атамекен жерінде,
Азаттық үшін күрескен,
Алматының төрінде.

Қаруы болған ұраны.
Берілме! Намыс берілме!
Алашым деп атой сап.
Бастарын тігіп өлімге.

Қарусыз келіп қолында
Азаттықтың жолында.
Күресіп бақты білмеді.
Бағыма әлде соры ма?

Карулы әскер қаумалап.
Аяусыз ұрып, сабалап.
Қансырап алаң жатқанда
Қатыгез тұрды-ау табалап.

Шырқырап қыздар өрімдей
Жанашыр көзге көрінбей,
Сүйрелеп жұлып шашынан
Сонда да шыдалп берілмей.

Соққылап бастан құлақтан
Езілтіп, еңіреп жылатқан
Кез жұмды обал талай жас
Қарулы әскер құлатқан

Тірісін сүйреп бөлімге,
Жазасын сонда беруге.
Нақақтан нақақ қаралап
Наркаман, алқаш телімге.

Желтоқсан бүрқаң ызғарын,
Шемен боп, шер боп
сыздадың
Құрбаның болды! Құрбаның!
Жас өрім Қайрат ұлдарың.

Арманы қалды, анырап
Алаңы қалды қанырап,
Желтоқсанның екпіні
Әлемге жетті жамырап.

Болса дағы солақай сонша
күшті,
Отан үшін аянбай отқа түсті.
Боздақтарың желтоқсан
боздақтарың!
Бостандық үшін атқарған
сонша істі

Ғасырлар жапқан қатпарын
Жасырмай тізе батқанын
Дәлелдеп бақты желтоқсан!
Азаттық есік қаққанын.

Қазаққа қазақ бас керек
Арман ед неше ұраның!
Егеменді ел бүгін
Желтоқсан жаққан шырағын.

Аршындал қеңіп өрісің
Әлемге тарап келісім
Елбасы ерен еңбегің
Тәуелсіздік елі үшін.

Түгендеп арғы берісін
Шекера қойып бөлісіп.
Қазақ деп әлем паш еткен
Желтоқсанның жеңісін.

ҚАДЫРОВА ГУЛЖАН ШӘКЕНҚЫЗЫ

1978 жылы Қызылорда облысының Шиелі ауданында туған. Абай атындағы Алматы мемлекеттік университетінің түлегі.

Әкесінен 9 жасында қалған Гулжан өзінен басқа алты бауырымен бірге анасының тәрбиесін көріп өседі. Әкесінің ақынжандылығы, баспасөзге үнемі қалам тартып отыруы сеп болған болар, бәлкім марқұм еке аруагы қонды ма екен, Гулжан 13 жасынан жырга құмар болып, алгашқы өлеңдері Шиелі аудандық «Өскен өңір» газетіндегі жарық көре бастайды. Гулжан жастайынан поэзияны жақсы көріп, өрнектеп өлең жазды.

Қазір Уәлиханов аудандық «Ел тынысы» және «Шұғыла» газеттерінде редактордың орынбасары болып қызмет істейді.

Қызыгушылығы – бос уақытында балаларына қарап, үй шаруасымен айналысады. Компьютерде жұмыс жасап, қызықты фильмдер көргенді ұнатады.

Сүйікті тағамдары – палау, орама, көкөністерден жасалған тағамдар.

Өмірлік үстанымы - «Өмірден керегіңді ала біл!»

Ана тілім

Ана тілім – бабам тілі, ырысым,
Қазынам да , тіршілігім, тынысым.
Шұбарласақ, қастерлемей төл тілді,
Ар алдында жауаптымыз бұл үшін.

Ана тілім- мәртебелі мерейім,
Сөзден- жібек, жырдан кесте өрейін.
Тілімізді жүрген жандар шұбарлап,
Түсінбесе тіл қадірін не дейін?!

Дәстүр- салтым , бабам тілі өнеге,
Мықты болып кеңейсінші кереге.
Қазағымның баға жетпес мұрасы,
Сарқылмайтын қазына емей немене?!

Туған жерге

О, туған жер мен де бір,
Самғап еркін қалықтар қыраныңмын,
Өзіне деп арналды әр жолдары,
Жүрекпенен жазылған жыр әнімнің.
Фашықпын мен жазира, кең өлкеңе,
Өзге жерден ыстықсың сен бір тәбе.

Өзге жерде әдемі-ау, бірақ сенің,
Татымастай ешбірі көлеңкеңе.
Жан жүрегім дәл мұндай жалындар ма,
Ойым сапар шегеді сағымдарға.
Туған жерім өзінді мақтан етіп,
Жырлап өтем қеудемде жаным барда.

Махаббат – ақ перштем

О, махаббат!
Бастауысын қашаннан жыр-
әнімнің,
Жыр-әнімнің,
Бейне сиқыр сағымы
қиялымның.
Гүлім менің,
Шоқ гүлдестем, шуақты нұрым
менің,
Өң беретін
Әр күлтеңе мен жасыл
құрағынмын.

Құрағынмын,
Нәрін берер әрбір тал
жапырағым,
Пырағынмын,

Серуендетер жер-әлем тарабын.
Қиялымның
Қанатымен түнекке кіріп алып,
Шырағынмын,
Сәүле шашар көңілге отты
жалын.

Ақ перштем,
Ақ сұңқарым алысқа самга биік,
Бұлтты сүйіп,
Сәүлесін жақ жанымның жасын
киіп.
Кең әлемді,
Шартарапты шарықтап шарлап
жүрсөң.
Махабаттың
Мазарына бар, басыңды иіп!

Бағытын түзе ... сезімнің

Бағытын түзе
Адақан мынау сезімнің,
Жолына түсір
Бастауын жастық кезімнің.
Сергелдең сезім,
Сәбидей балаң жүзіннің,
Суретін көріп,
Сагынып сені көз ілдім.

Сарғайып сені
Күтумен жүрмін сағынып,
Сары күздей бол,
Ессіз қундерден қағылып.
Түсінбесең –ау
Мындардың ғашық жүргегін,
Түсінбе,
Бірақ, жаралы менің жанымды
ұқ.

Сездіңбе аққу
Сынарсыз көлдежүзгенің,
Көрдіңбе өмір
Шешпеген бақыт күрмеуін.
Сынарын іздер
Шарқ ұрған көлде ақкудың,
Қайғылы үнін түсіне алдың ба
білмедім.

Дел-сал бір күйде,
Қолымнан келер амал жоқ,
Ер жігіт болсам
Алмайтын әсте қамал жоқ,
Ғашықтық деген болады екен
бәрінде
Ұл-қызы демей – ақ,
Тұылғаннан соң «адам» бол.

Өзің деп соққан жүректі баурап қайғы мұн,
Қай кезде менің жарқырап екен Ай-Күнім.
Сен Мәжүн болсаң ғашығың үшін жан қияр,
Жолында сенің құрбан боп кетер Ләйлімін.

Пәк жүргегінің сүйрік саусағын жай бүтін,
Ақтарып ғашық сезімнің асыл байлығын.
Күэгер болсын ақ қайың мен айлы тұн
Мәңгілік өшкен күніне бүкіл қайғының.

Алдамшы оймен аластай көрме сен мені,
Ақку арманның бұл емес еді көрмегі.
Талталып жүрек сезімнің асау еркімен,
Бола көрмесін арсыз пенденің ермегі.

Жолына түсіп Махаббат атты асудың,
Қалыптың білмей не екенін де жасудың
Әлемді кезіп, шарықтай ұшып, өзіңмен.
Кездесіп қайта, алдында жаным, бас идім!

* * *

Сен менің ойымдасың,
Сонау бір сэттен бері,
Жас жүректің саусағы жайылғасын.

Сен қыр мен сайым.....
Тағдырдың бұралаңында
Махаббатынды іздеумен жүрсің,

Арамыздығы жақындық жойылғасын.
Сен менің жүргімді,
Баурап алып, үнемі аялап өттің.
Мен болсам қадірінді білмей,
Махаббат тұнған жанынды,
Жарапап кеттім.

Неткен өмір

Сен қалада арпалыстың өмірмен,
Мен ауылда бейне сағым күй
кештім.
Беу, сагыныш, өзегін сен
кемірмен,
Онсыз-дағы тәзімі кем бикештің.

Неткен өмір,
Сен – қалада, мен – мұнда,
Түсіп кетем кейде терең бір
мұнға.
Екі жақта екі түрлі күн кешіп,
Құламасақ болды-ау бір күн “;
күрдымға.

Періште қызыым

Періште қызыым, гүл қызыым.
Жарқырап көкте жұлдызыым.
Жайлы боп тұнгі пәк үйқын,
Шаттыққа толсын құндызың.

Періште сәби құлыным,
Тәп-тәтті сондай қылышың.
Әсем қыз боп өсе бер,
Желбіреп жаным, тұлымың.

Періште сәби -- өлеңім,
Жырлауға сені келемін.
«Әсемай қызыым әдемі-ай»
Деп жырдың дәнін теремін.
Жарқырап жүзін құндей шын,
Құлпырған жұпар гүлдейсін.
Жымиган нәзік күлкінмен,
Шаттықпен ғұмыр кеше бер
Жасқа-жас қосып нешелер,
Куантып ата -әженді,
Әсем қыз болып өсе бер

* * *

Махаббат – мәңгілік тақырып
Қыран болсам, тек өзіңсің қанатым,
Бұлбұл болсам, әнім сенсің салатын.
Ақку болсам, сыңарымсың қөлдегі,
Шуғымсың қөңлім жай табатын.

Ару болсам, ғашығымсың аңсаған,
Әнші болсам, тек өзің деп ән салам.
Сөзден жібек, жырдан кесте өретін,
Ақын болсам, тек өзің деп жар салам.

Шебер болсам, өрнегімсің кестелі,
Гүлзар болсам, гүлдерімсің дестелі.
Қиялыммен қияға қол созатын,
Ойшыл болсам, арманымсың естегі.

* * *

Сен менің өңім менен түсімдесің,
Жылт еткен ойларымның ұшіндең.
Жаралы жүргегімді түсінші сен,
Өзгелер түсінбесе, түсінбесін.

Көңілің жақ ойларды жинамасын,
Әмірің мәні қетіп қирамасын.
Кіршіксіз сезімімді сыйлашы сен,
Өзгелер сыйламаса, сыйламасын.

Шаттығың қайғыменен ұйымасын,
Пәктігің жамандыққа жуымасын.
Шынайы маҳаббатты арман еткен,
Мен үшін ақ көңілің сұымасын!

* * *

Сен менің көптен күткен көктемімсің,
Гүл жапқан қырларымсын, бөктерімсің.
Қолыма қиялыммән қондырсаң деп,
Әмірде армандаған кептерімсің.

Көрсем деп бір аллаға табынамын,
Өзіңсіз бұл тірліктең жабығамын.
Кездесе қалған кейбір сәттерімде,
Мен сені көріп тұрып сағынамын.

Өзіңе жетпей құрғыр сағым әнім,
Ішімді өрт шалғандай жағыламын.
Әрдайым келбетінді көрген сайын,
Мен сені көріп тұрып сағынамын.

Сен меңі бұл өмірге қайта әкелдің,
Сен үшін маҳаббатқа қайта келдім.
Шыдамсыз сезімімнің сарынымен,
Шынайы сүйгенімді айта келдім.

Уайымның сары отын өшіргелі,
Шоқ гүлін маҳаббаттың өсіргелі.
Жүргегім дертіне ем тапқандай ед,
Бұл ойым қате болса кешір мені.

* * *

Мен сені көрмесем де,
Жанында жүрмесем де,
Сол кездегі бейненде ұмыта алмадым.
Ойламайын десем де,
Көңілдегі сан ойларды құрыта алмадым.

Құңдіз-туні есімнен бір кетпейсің,
Үмітімді алаулатқан өрттейсің.
Баураң алып жүргегімді бір өзің,
Жүргегіме мәңгі сіңген дерттейсің.

* * *

Кешір мені, түсінбеппің тұнғығының жаңынан,
Көзсіз ғашықтығым үшін мен ағымнан жарылдым.
Кундіз-түні маза бермес арпалысқан ойлармен,
Жылдар емес, күннен-күнге балалықтан арылдым.

Бекер екен барлығы да, тілсіз жаудан күйіндім,
Бақытымды бөгеме деп бір аллаға сыйындым.
Шарасыздық билеп алып өн бойымды әп-сәтте,
Махаббаттың босағасын баспай жатып сүріндім.

* * *

Көптен бері сағынысып көрсем де,
Сағыныштан шыдай алмай жүрсем де.
Әзіліңе сол кездегі түсінбей,
Сүйемін деп айта алмадым, сүйсем де.

Шын ба, әлде айта салған жай сезің,
Әйтеуір бір сергелденде жан сезім..
Сүйемін деп айта алмадым, өйткені,
Шын сүйгениң мен емеспін, қайтейін.

Тек өзіңе арналғандай ән-сыйым,
Куансам тек өзің үшін шалқын.
Сүйессің бе деп сұрауың оңай да,
Сүйемін деп жауап беру тым қын.

Саған деген іңкәр сезім көп әлі,
Сақтап журмін сол сезімді жоғары.
Маған ғашық болғанменен біреулер,
Мен оларға ғашық болғам жоқ әлі.

Мінездер бар...

Мінездер бар жай отындей ашулы,
Мінездер бар қас-қабағы қатулы.
Ашық жарқын, ақ көңілді мінез бар,
Тік мінез бар- білмейтіндер жасуды.

Ақ көңілді, пәк мінездер, бар адамға жарасар.
Инабатты, ибалылық – қане, кім бар таласар.
Жадыраған жарқын мінез, кең пейілді арулар,
Кіші-күрмет, үлкендерге ізет сақтап аласар.

Жаңа ғана тапқандаймын өзімді

Күні бойғы тіршіліктің тамшысы,
Өзегіндей мына жалған өмірдің.
Ел аяғы басылған кез жаршысы –
Түнгі аспанның тұңғиғына көмілдім.

Қара бешпент жамылған Ай сзызылып,
Сырласардай сүзіледі, сөз ұғып.
Демеу болып жанға Шабыт-серігім,
Жүргіме жыр төгеді, сөзі нық.

Жылдар өткен, жырдан жаным алыстап,
Шабыт досым кеткен менен қарыштап.
Босана алмай құрсауынан тірліктің,
Ойсыз күндер маза бермей, жабысқақ.

Енді, міне, іздел таптым шабытты,
Серпіп тастап бойдан тірлік-қамытты.
Жүргім мен кеңілімнің төрінен,
Шабыт-серік жаңа сырлар ағытты.

Жаңа жырлар жібектейін төгілді,
Анашымның өрнегіндей өрілді.
Жырлар жүйрік, сайын дала тасындаі,
Сезіміммен, шабыттыммен терілді.

Ұзақ күткен осы сәтті, кезімді,
Болғаным ба жаным сірі, төзімді.
Жүргіме шаттық сезім ұялап,
Жаңа ғана тапқандаймын өзімді.

Долана тұс

Өзім, міне, отырмын хатты
жазып,
Сағынышпен жырымды саган
наз ғып.
Ауыл аман, тыныштық ел ішінде,
Соның өзі біз үшін болмас аздық.
Күні кеше сен жайлы бір тұс
көрдім,
Тұсімде бұл қызықты бір іс
көрдім.
Өзіңнен хабар жетіп, хат келіпті,
Қуанып әлгі хатты ашып көрдім.
Ғажап-ақ, хаттың іші толып –ақ
тұр
Доланалар сап-сары болып-ақ
тұр.
Уылжып, самсал тұрған
долананы,
Көргенде сағынышым қозып-ақ
тұр.
Тамсанып, таңданып иен тұрмын
қарап,
Көрмекпін долананы енді санап,
Санасам сан жетпестей сары
жеміс
Бұл хатқа қалай сыйған деймін
ойлад.
Сары тұсті болжадым
сағынышқа,
Сағым жүйрік жеткізбес ұшқан
құсқа.
Сары долана – ол мені
сағынғаның,
Сағынып амалыңнан
айрылғаның.

Сары тұс сағынышымды
өзеуретті,
Сағынып хат жазатын кезең
жетті.
Деп ойлап асаяу шабыт, пәк
жүрегім,
Өзіңе хат арқылы өлеңдетті.
Ауылдан шығарып сап тұрдық
сені,
Қимастықтың ағылды жойқын
сели,
Қайтар жолда бір құрбым айтып
қалды:
«Әзиз достың көңілсіз бет
әллpetі!»
Көптен бері көңілсіз қүйі,-деді,
Не болғанын білерсің, айтшы . –
деді
Не болғанын мен әсте біле
алмадым-
Деп өзімді мен іштей қиналадым.
Жүрегінді жаралап кеттім бе
екен,
Қиналдың ба мен үшін асыл
еркем.
Мен өзімді ешқашан
кешірмеймің,
Қиналғаның болсаегер менің
қатем.
Иә, мен үшін, өзімді қия
алмадым,
Сүйіп тұрып мен сені, сүйе
алмадым.
Сүйіп тұрып өзгеге кете бардым,
Сейтіп менің кесілді бар
арманым.

Сені ойлап өзімде қапаландым,
Жерлек жүрек сезімді,
қараландым
Сенің жаның қалайша қараланса,
Дәл солайша өзімде жараландым.
Кешір мені жан еркем, асыл
еркем,
Сезімінді жүректе сақтап өтем,
Аман болшы қай жерде жүрсөң
дағы
Түсіп қалмай зымиян көзге
бөтен.
Бір өзің деп атып әр тандарым,

Неге асыл сезімді айта алмадым.
Неге сенің жүргегің жарапанды.
Неге сенің еркіңе қайта алмадым.
Кешір мені, көгершін құсым
менің,
Күндіз күнім, ал түнде түсім
менің.
Кешір мені, білсем де сүйерімді.
Жүрек сөзін қеудемнің
түсінбедім.
Кешір мені «долана» түсім
менің.

1995жыл.

Досыма

Сағындым ғой, қайда жүрсін жан досым,
Сағындым ғой сені ойлап, қайдасың.
Екеумізді табыстырған эн болсын,
Осы өлеңмен көnlің бір жайнасын.

Жылдар өтті көрмегелі мен сені,
Кетпегейсің мені мәңгі ұмытып.
Желпи берді сағыныштың желкені,
Куанышты көnlімді күрытып.

Достарыңды шалғайдары ұмытпа,
Ұмытпайды одар мәңгі сені де.
Бар қуаныш «Достық» деген құлыпта,
Сол құлыпта ақыл-білім кені де.

Айға қарап бізді есіңе алғайсың,
Күнге қарап бізді есіңе алғайсың.
Студенттік өміріңмен содан соң,
Достық жібін үзілместей жалғайсың.

Досыма хат

Сағынышты сәлем деп бастадым хат,
Жүргімде сағыныш, қалдым жырақ.
Аман есен журмісің әзиз досым,
Көңіліме нұр шашқан сен бір шырақ.

Біліміңмен ұшталып жатырмысың,
Өміріңін арттырып ағын күшін.
Мақсатыма жертсем деп арман қылған,
Дәл өзімдей арманға жақынбысың.

Көркіне сай өзің де ақылдысың,
Дүниеде теңі жоқ жақын досым.
Аман-есен дос құрбы ортасында,
Ойнап-куліп білім алып жатырмысың.

Тұысқан ел тыныштық, аман болар,
Тыныш жатқан қалыпты заман болар.
Осы хатым қолыңа тигеннен соң,
Өзінен де маған бір хабар болар.

Қош келдің, НАУРЫЗ!

Ән салып бұлбұлың,
Бұр жарып қырмызың.
Ала кел көнілдің
Ең жақсы алғысың.
Ақ ниет сезіммен
Өзіңе шын сенип,
Бас ием алдында,
Жыл басы – Наурызым!

Тойлайды барша жұрт,
Жас-кәрі, үл-қызың,
Бақ қондыр, құт келтір,
Жыл басы, жұлдызыым.
Жаңаңық, жақсылық,
Бақыт пен береке,
Ала кел өзінмен,
Киелі Наурызым!

Ашқызысын Ұлыс күн
Жаңаңық дәптерін,
Сыйласын Сіздерге
Ең қызық сәттерін.
Кымбатты ҳалайың,
Тұған ел, Сіздерге
Калаймын Жыл басы
Жаңа нұр сепкенін.

Ойлама, жоғалсың
Қайғысы өткеннін,
Жылжи бер алдына
Алдыңғы шептердін.
Жаңа жыл, жаңа құт,
Береке арқалап,
Бабалар мұрасы –
Наурызым, қош келдің!

Жау, жаңбыр

Соқыр жаңбыр шымшылайды денені,
Алдаусырап жауын күткен шаруаны.
Күннің көзі жердің бетін өбеді,
Тұншықтырып сиреген бұлт-арбаны.

Егінің ризығы мол болса деп,
Жауын күткен шаруаның бар арманы.
Ал Күн болса итермелеп бір әлек,
Кесек-кесек тұнерген бұлт-арбаны.

Күн-Тәнірі түсінгендей бір уақыт,
Жолын ашты құңғренген бұлтқа.
Тіршіліктің жүздерінде зор бақыт,
Жасын-жауын кетті демде құйып та.

Жаушы, жаңбыр, өніміміз көбейсін,
Тоқтамастан себеле.
Жаңарып бір тынысымыз кенейсін,
Тіршілікті бөгеме.

Алғысымды ал, ақ жауын!

Жаймашуақ мына жаздың күнінде,
Нөсерлетті ақ жауын.
Аспан-әлем құңғренді,
Жүзінде жасыра алмай наздарын.

Жүріп келем ақ нөсерге шомылып,
Кекпен бірге мұңайып.
Жүректегі сырларымның тұнығын,
Тек сол ұғар сыңайлы.

Күнделікті күйкі тірлік-көбелек,
Шабытымды тұншықтырды, бұқтырды.
Көптен күткен ақ нөсерім себелеп,
Шабыт берді, өн бойыма құт кірді.

Алғысымды ал, ақ жауыным, нөсерім,
Сенің гана жебеуімен есермін.
Жәудіреген жанарымның жасынын,
Жырға балап, жалын-өмір кешермін.

**ЖЕКЕБАТЫРОВА
МАҚПАЛ
АСАНҚАЗЫ**

1988 жылы 9 шілдеде бұрынғы Көкшетау облысы Қызылтү ауданында (қазіргі Кішкенекол селосы) дүниеге келген. 1994 жылы №1 КОМ табалдырығын алтап 2005 жылы бітірген 7-11 сынып аралығында Жұмабек Шакеновтің жетекшілігімен домбыра үйреніп оркестірге қатысқан.

Көкшетау Қаласындағы Жанат Қасымов атындағы «Көкшетау университетін» 2009 бітіріп, «Қазақ тілі мен қазақ әдебиеті» мамандығын алды. 9 сыныпта оқып жүрген кезінде ата-анасына арнап «Ата-анам» атты алғашқы өлеңін жазған.

Жан сырым

Естідің бе аспандагы жұлдызым?
Жылап шықты ағыл-тегіл түн бүгін.

Түсімде сен бақыттысың сүйіктім,
Ал мен болсам баяғыша мұндымын.

Бұл күндерім құрысын деп жалғыздың,
Мен жаныма сағынышты алғыздым.

Жүргегімнің түбінде бір мұң болса,
Сол баяғы сен дейтүғын жалғыз мұн.

Айтқым келсд «Тек өзінмен біргемін!»
Сен бірақта қашықтасың білгенім.

Сүймегеннің қындығын білуші-ем,
Сүю деген неге қыши? Білмедім!

Сезім жайлы

Не пайда «сүйемін»- деп тіл қатқаның?
Сұраймын бак берсінші жаратқаным,
Ол да бір тағдырымның жазғаны ғой
Бойыма махаббатты таратқаны.

Кейде қатал тағдырың зұлымгерім,
Құтылмады Батыраштан Құлагерің.
Сол тағдырдың жазғанынан өлмелеп пе еді,
Бекежан қолынан да Төлегенің.

Махаббат теңеу емес өлеңдегі,
Емес ол жалған болар ер ермегі
Шын сезім болмаса егер Жібек зарлап,
Қозы үшін Баян сұлу өлер ме еді?

Жан қиярдай ыстық сезім қайда едің?
Қозы Көрпеш, Төлегендей қайда ерің?
Өмірде шынайы сезім болса егер,
Баяндай өмірімді қияр едім.

Заманға сын

Айлы тұн, жалғызырап ай қарап тұр,
Жан жүргегім онымен бірге жылап тұр.
Тереземе үңілгендей бір күйде,
Жылағандай, менен көмек сұрап тұр.

Өмір деген бірде қызық, бірде мұн,
Ай қарап тұр болған еді жарым тұн.
Үнсіз қарап бір ойменен күй кешіп,
Ұға алмаппын бірақта мен бұлсырын.

Кейде мына өмір жайлы ойланам,
Қанша жан бар қанағатсыз тоймаған
Біреу журсе нан таба алмай бүгінде,
Ал біреу жүр арақпен той тойлаған.

Арман ағам айтып еді шындығын,
Арақ деген нанаш қымбат болған тым.
Бұл у жайлы қаниша олең жағса да,
Тәубе жасап, ойланып жүр қай ұлың?

Бұл арағың қарсы қояр екі достың арасын.
Ұрыстырап әкесі мен баласын.
Түзу жолдан адастырып адамды.
Тауысады сөйтіп жанның санасын.

Не боп барад мына заман тойтойлап қағынған.
Салт-дәстүрін ұмыттырып, бұл араққа бағынған.
Намаз түгіл, ана тілін ұмытып.
Аллаға емес, араққа кеп табынған.

Ести алмай анасының әлдиін,
Жетім үйде өсті қанша сәбиін.
Сол сәбілер күлкісінен емес пе,
Қуанышқа бөленіп жүр әр үйің?

Сағыныштан бір ашылмай қабагы
Жетімдіктен жалғызырап қалады.
Мейірімін көре алмай өссе де,
Күтеді екен өзін туған ананы.

Айта берсем, бұл заманға сын бітпес,
Жаза берсем шыға берер сөз жетпес,
Зор үмітпен аянbastan жырлар см,
Ақылсыздың санасынан сөз отпес.

Ақталған үміт

Бұл жылдары не болмады, не бір мұн,
Куанышқа толы болды кейбір күн
Бір күдер бар қындыққа толы – еді,
Болғандай бір бітпейтүғын қара түн.

Куандым да, кей кездері жыладым,
Жылап жүріп, сүріндім де құладым.
Аллам өзі демеп жүріп қолымнан,
Арманымның соңынан мен зуладым.

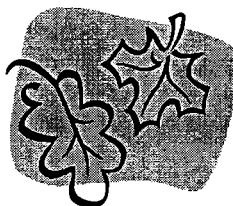
Қос қанатым демеп жүрген алыстан,
Ол ата-анам сақтап қалған шалыстан.
Солар үшін құресуге бел буып,
Жан дүнием арылмады на мыстан.

Құлаганда биіктерден, алыстан,
Дұшпан құлді естілген –ед алыстан.
Баласы үшін төзген болса ата-ана,
Мен қалайша жаңылайын жарыстан?

Иншалла деп басталсынышы сез басы,
Өмірімнің Алла болсын жолдасы.
Ата-анамның бар үмітін ақтасам,
Керек емес ақша, дүние, мал басы.

Бүгін міне туған туыс жиыны,
Артта қалды сынақтардың қиыны.
Алла бізге саулық берсін өмірде,
Керегі жок дүние –мұлік түйіні!

Жырга коса, өлеңімді арнайын,
Ақ батаңмен алға қарап самғайын,
Қабыл алшы қыздарыңың өлеңін
Бата берсең мен де қабыл алайын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

Мусин, Т. Қара дүрсін қазақпын, ақын емен: өлеңдер жинағы.-
Кішкенекөл: Ел тынысы баспасы, 2006.- 20 б.

Білімтай, Б. Ана болсаң ардақты: Тәлім // Ел тынысы.-2001.-10ақпан.-
66.

Білімтай, Б. Біздің Сәкен Сері // Ел тынысы.-2001.-10ақпан.-6 б.

Білімтай, Б. Ғалымжан ағага//Шұғыла.- 2006.- 15 наурыз.- 3 б.

Бәйшешектер.Подснежники.:Сб.стихов и прозы.
г.Петропавловск:Сев.Казахстан,2004.-144с.

Қадірова, Г. Ана тілім:Өлең//Ел тынысы, 2004.- 15 қантар.- 46.

Қадірова, Г. Туган жерге:Өлең // Ел тынысы, 2006.- 26 шілде.- 36.

Қадірова, Г. Періште қызыым...;Сөзімді қайтем шығында Долана тұс
немесе досыма хат // Ел тынысы.-2002.- 7 қыркүйек.-№36).-13 б.

МАЗМУНЫ

Алғы сөз	1
Мусин Т.А.	2-3
Өзім туралы	4
Қой, қойшы және қамшы	5
Заман сыны	6
Сағыныш	7
Қызыл от	8
Өз ойым	9
Сұм тағдыр, қатал болма құлышыма	10
Кеше-бүгін	11
Арнау	12
Мырзагұлдың жолы-ай	13
Мама	14
Сүйдім сені, гүлім	15
Жан әкем	16
Жан балам	17
Білімтай Біләлұлы	
Он сегіз	18-19
Ана болсаң ардақты	20
Біздің Сәкен Сері	21
Ғалымжан ағайға	22
Қазақша жаз	23
Домбыра. Домбыра туралы аңыз	24-25
Тілсіз ұлт болмас. Өлең	26
Өзіңе өзің қас қылма	27
Үш тірегім	28
Ұлы Отан соғысы ардагерлері	29
Арнау (М.Жұмабаевтың 116 жылдығына)	30
Желтоқсан жемісі	31-32
Қадырова Г.Ш.	33
Ана тілі. Тұған жерге	34
Махаббат-ақ періштем. Бағытын түзе... сезімнің	35-36
Неткен өмір. Періште қызыым	37
Арнау өлендер	38
Мінездер бар	39
Жаңа ғана тапқандаймын өзімді	40
Долана тұс	41

Досыма	42
Досыма хат. Қош келдің, Наурыз!	43
Жау, жанбыр. Алғысымды ал, ақ жауын!	44
Жекебатырова М.А.	
Жан сырым	45
Сезім жайлы	46
Заманға сын	47
Ақталған үміт	48
Пайдаланылған әдебиеттер	49

Құрастырған: Сарбасова Айгүл Аронқызы- кітапханашы

**Кішкенекөл селосы, Гагарин көшесі, 79 үй
Тел/факс: 8 (7152)22-9-13, E-mail: ual_crб @ mail kz uaikit
2009 жыл**